

Kurátorující: Vojtěch Märc
Produkce: Pavel Matěj
Technická produkce: Jakub Tulinger
Marketing, komunikace: Jan Hladoník
Sociální sítě: Tereza Vacková
Ředitelka spolku Fotograf: Markéta Kinterová
Ředitelka galerie: Viktorie Vítů
Fundraising & executive manager: Marie Rozmánková
Proofreading: Reena Sattar

DOPROVODNÉ PROGRAMY:

04. 01. 2024 Fotograf magazine #46
(křest, přednáška)
11. 01. 2024 Courtney Stephens + Gary Zhexi Zhang
(projekce)
18. 01. 2024 Jan Rousek
(přednáška)
25. 01. 2024 Chloé Galibert-Lainé + Total Refusal + Jakub Tulinger
(projekce)
01. 02. 2024 Martin Pfann
(přednáška)
15. 02. 2024 Maja Vusilović
(přednáška)

Fotograf Gallery
www.fotografgallery.cz

Follow us
@fotograf.zone

Jungmannova 7
110 00 Praha 1

Projekt Fotograf Gallery je realizován s finanční podporou Ministerstva kultury České republiky a v roce 2023 je podporován grantem hl.m. Prahy ve výši 700 000 Kč.

MINISTERSTVO
KULTURY

Státní fond kultury ČR

Fotograf Gallery

TEORIE TURISMU

Teorie turismu. Tak se jmenuje článek západoněmeckého kulturního kritika Hanse Magnuse Enzensbergera z roku 1958. Turismus podle něj nastavuje zrcadlo moderní společnosti a zároveň poskytuje vyhlídku na únik z ní. Ať už míří do přírody anebo za památkami, turismus popírá sebe sama, když znesvěcuje právě to, co vyznává. Hodnoty jako nedotčenost a jedinečnost se tak stále stávají cílem, který je v lepším případě odsouván a v horším rovnou ničen. Snaha utéct aspoň na čas z víceméně ubíjející skutečnosti se zatím obvykle překlápí v její rozšiřování.

fotografgallery.cz

Enzensberger ve svém výkladu upozorňuje na celou řadu vynálezů, bez nichž by masový turismus a s ním spojená „standardizace výhledů“ nebyli dost dobře možné. Mezi jinými jmenuje cestovní průvodce, poukázky na jízdenky anebo třeba zavazadla. Nezmiňuje přitom fotografické a audiovizuální technologie, jež se od dnešních podob turismu dají jen těžko odmyslet a které povahu turismu pozoruhodně zdvojují. Turismus a fotografie totiž představují historicky spřízněné kulturní techniky, které kýženou autenticitu zároveň vytváří i ničí. Tuto autenticitu lze ve zkratce spojit se dvěma horizonty, k nimž se turismus vztahuje, tedy se svobodou (jakou hledáme na „dovolené“) a s jinakostí (již očekáváme v „cizině“).

Dovolená nabízí zdání svobody, jejíž dosažení je předem zmařeno nejen zpáteční letenkou, ale i povinnostmi fotograficky vykázat, jak jsme si to všechno užili. Jak píše Susan Sontag, turistické fotografie formátují zkušenost. Slouží souběžně k jejímu potvrzování i odmítání. Pořizování fotek poskytuje turistovi zaměstnání v situaci, kdy je uvolněn z práce. Fotky tiší úzkost z nicnedělání. Poskytují prostředky proti nudě, když je potřeba se bavit. Stávají se tak odznaky toho, čemu Mark Fisher říká depresivní hédonismus.

Podobně příslib setkání s jinakostí typicky ústí v její fotografické převádění na to, co je známé a stejné. Turistické snímky zachycují zaměnitelné úsměvy na pozadí stále stejných výhledů. Podoba vzdálených míst i chování jejich obyvatel se navíc nezřídka adaptují tak, aby vyhovovali požadavkům fotogeničnosti. Tato krize jinakosti se z druhé strany prohlubuje spolu se silícím dojmem, že se empatický zájem o „Jiné“ vyčerpá. Hiroki Azuma proto navrhuje, abychom místo o „Jiném“ mluvili právě o turistech, jejichž zkušenost představuje banální a relativně dostupné privilegium. Z takto posunuté pozice se pak možná, byť bez záruky, přece jen otevřou některé nové vyhlídky.

Už v roce 1958 Enzensberger upozorňoval na to, že kritika turismu je až příliš snadná. To neznamená, že by tato kritika, obvykle sociálně nebo environmentálně laděná, nebyla opodstatněná. Je jen nápadně neschopná zasáhnout do běhu věcí, který je poháněn průmyslově příživovanou turistickou touhou. Přitom platí, že turisty nemá rád nikdo, a to ani turisté samotní. Nikdo nechce být turistou. Když si přesto připustíme, že se sami někdy stáváme turisty, otevíráme se dvojí šanci. Zprvé se sami můžeme rozpoznat jako součást problému, a překročit tak svou zdánlivě individuální odpovědnost. Zadruhé možná dokážeme sebe samé nahlédnout jako někoho potenciálně jiného, a díky tomu i odpovědět těm, kteří nemluví stejnou řečí.